

පරිසර සංරක්ෂණයට අදාළ තත්කාලීන සාරධර්ම හා ධර්මතා

පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

(මාතර මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශයේ ඝන අපද්‍රව්‍ය ගැටලුව ආශ්‍රයෙන්)

තරින්දි කාංචනා විරසිංහ

ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ ශාස්ත්‍රපති පරීක්ෂණය සඳහා සමාජ විද්‍යා විෂය යටතේ ඉදිරිපත් කරන නිබන්ධයයි.

මෙම ශාස්ත්‍රීය නිබන්ධය ආචාර්ය ජයන්ත ජයසිරි මහතාගේ සහ ආචාර්ය සුනේත්‍රා තෙන්නකෝන් මහත්මියගේ සුපරීක්ෂණය යටතේ මා විසින් සම්පාදනය කරන ලද බවත්, මේ පර්යේෂණය කොටස් වශයෙන් හෝ සම්පූර්ණ වශයෙන් හෝ වෙනත් විශ්ව විද්‍යාලයකට හෝ ආයතනයකට හෝ වෙනත් උපාධියක් හෝ ඩිප්ලෝමාවක් සඳහා ද ඉදිරිපත් නොකරන ලද බවත් සහතික කරමි.

2010.11.08
.....

දිනය

Heerasingh
.....

GS/SS/2286/2004

මේ අපේක්ෂකයා විසින් කරන ලද ප්‍රකාශය සත්‍ය බවත්, මේ නිබන්ධය ඇගයීම් කාර්යය සඳහා විශ්වවිද්‍යාලයට ඉදිරිපත් කිරීමට සුදුසු බවත් නිර්දේශ කරමු.

2010/11/08

දිනය

.....
ආචාර්ය ජයන්ත ජයසිරි

2010/11/09

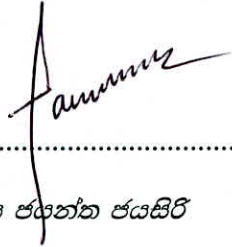
දිනය

.....
ආචාර්ය සුනේත්‍රා තෙන්නකෝන්

පරීක්ෂක මණ්ඩලය විසින් නිර්දේශිත සියලු නිවැරදි කිරීම්, සංශෝධන සහ එකතු කිරීම් උපාධි අපේක්ෂිකාව විසින් අවසාන නිබන්ධය සඳහා ඇතුළත් කර ඇති බව මෙයින් සහතික කරමු.

10/11/10.....

දිනය

.....
ආචාර්ය ජයන්ත ජයසිරි

.....

දිනය

.....

ආචාර්ය සුනේත්‍රා තෙන්නකෝන්

පටුන	පිටුව
පටුන	i - iii
සිතියම් නාමාවලිය	iv
ප්‍රස්තාර නාමාවලිය	iv
වගු නාමාවලිය	v - vi
රූප සටහන් නාමාවලිය	vii
ජායාරූප නාමාවලිය	vii
විශේෂ සටහන් නාමාවලිය	vii - viii
පිටුම	ix
ස්තූතිය	x - xii
නිබන්ධ සාරාංශය	xiii - xv

පටුන

පිටුව

	පළමු වන පරිච්ඡේදය - හැඳින්වීම	1 - 29
1.1	හැඳින්වීම	1 - 8
1.2	පර්යේෂණ ගැටලුව	9 - 15
1.3	අධ්‍යයනයේ අරමුණු	16
1.4	ක්‍රමවේදය	17 - 27
1.4.1	අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තෝරා ගැනීම	17
1.4.2	නියැඳිය තෝරා ගැනීම	18 - 22
1.4.3	දත්ත රැස් කිරීම	23 - 26
1.4.4	දත්ත විශ්ලේෂණය සහ දත්ත ඉදිරිපත් කිරීම	27
1.5	අධ්‍යයනයේ සීමා හා ගැටලු	27 - 29
	දෙවන පරිච්ඡේදය - පරිසර සංරක්ෂණය සම්බන්ධ න්‍යාය හා සංකල්ප	30 - 100
2.1	පරිසරය	30 - 33
2.2	පරිසර දූෂණය සහ පරිසර සංරක්ෂණය	33 - 50
2.3	සාර්ධර්ම හා ධර්මතා	50 - 57
2.4	පරිසර සංරක්ෂණය සම්බන්ධ ආගමික චින්තන	58 - 69
2.5	පරිසර ආචාර ධර්ම	70 - 74
2.6	ශ්‍රී ලංකාවේ පැවති පරිසර සංරක්ෂණ තත්ත්වයන්	74 - 86
2.7	ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික නීති සහ ඝන අපද්‍රව්‍ය සම්බන්ධව පවතින නීති	86 - 95
	2. 7. 1. ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික නීති	86 - 90
	2. 7. 2. ඝන අපද්‍රව්‍ය සම්බන්ධ නීති	91 - 95
2.8	ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික සංවිධාන	95 - 97
2.9	පාරිසරික නීති වල ක්‍රියාකාරිත්වය	97 - 100

	තුන්වන පරිච්ඡේදය - අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ භෞතික හා මානව පරිසරය	101 - 132
3.1	භෞතික පරිසරය	101 - 112
	3. 1. 1 පිහිටීම හා භූ විෂමතාවය	101 - 109
	3. 1. 2 ප්‍රභවය හා ඓතිහාසික විකාශය	109 - 111
	3. 1. 3 පාරිසරික සංවේදී ස්ථාන	111 - 112
3.2	මානව පරිසරය	113 - 132
	3. 2. 1 ජන සංඛ්‍යාව සම්බන්ධ තොරතුරු	113 - 124
	3. 2. 2 නිවාස	125 - 127
	3. 2. 3 යටිතල පහසුකම්	127 - 131
	3. 2. 4. වෙනත්	131 - 132
	හතරවන පරිච්ඡේදය - අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ පාරිසරික ගැටලු, ඒවාට හේතු සහ ආයතනික මැදිහත්වීම්.	133 - 159
4.1	පාරිසරික ගැටලු සහ ඒවාට හේතු	133 - 147
4.2	ආයතනික මැදිහත්වීම්	
	4.2.1 රජයේ ආයතන	147 - 154
	4.2.2 රාජ්‍ය නොවන ආයතන	154 - 159
	පස්වන පරිච්ඡේදය - පාරිසර සංරක්ෂණයට අදාළ සාරධර්ම හා ධර්මතා	160 - 213
5.1	ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම	160 - 177
	5. 1. 1 ඝන අපද්‍රව්‍ය වර්ග කර බැහැර කිරීම	160 - 166
	5. 1. 2 දිරාපත් වන ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම	166 - 175
	5. 1. 3 දිරාපත් නොවන ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම	176 - 177
5.2	නිවසින් බැහැරව ගත කරන අවස්ථා වලදී ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම	177 - 189
	5. 2. 1 ආහාර ද්‍රව්‍ය වල ඇසුරුම් වැනි දෑ බැහැර කිරීම	177 - 183
	5. 2. 2 බස් ප්‍රවේශ පත්‍ර , අත් පත්‍රිකා වැනි දෑ බැහැර කිරීම	183 - 189

5.3	ඝන අපද්‍රව්‍ය වලින් ලබා ගන්නා ප්‍රයෝජන	189 - 191
5.4	පොලිතින් භාවිතය අවම කිරීම	192 - 200
5.5	ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේ දී මුහුණපාන ගැටලු	200 - 204
5.6	අධ්‍යයනයෙන් හඳුනාගත් ප්‍රදේශයේ පවතින පාරිසරික ගැටලු	204 - 211
5.7	ඝන අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ ව්‍යාපෘතිය - (මහ නගර සභාව) ජනතා ආකල්පය	211 - 213
	හයවන පරිච්ඡේදය - නිගමන සහ යෝජනා	214 - 224
6.1	නිගමන	214 - 220
6.2	යෝජනා	221 - 224
	ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය	225 - 236
	ඇමුණුම I	237 - 240
	ඇමුණුම II	241

සිතියම් නාමාවලිය

අංකය		පිටුව
1. 4. 2	අධ්‍යයනය සඳහා තෝරාගත් ග්‍රාම නිලධාරී වසම්	18
3. 1. 1. (අ)	මාතර මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශය	102
3. 1. 1. (ආ)	මාතර මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශයට අයත් ග්‍රාම නිලධාරී වසම්	104
3. 1. 3	මාතර මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශය - පාරිසරික සංවේදී ප්‍රදේශ	112
3. 2. 1	මාතර දිස්ත්‍රික්කයේ ජන ඝනත්වය	117
4. 1. 1	මාතර මහ නගර සභාව - අපද්‍රව්‍ය බැහැර කරන ස්ථානය	137

ප්‍රස්තාර නාමාවලිය

1. 2. (අ)	ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් මට්ටමින් ඝන අපද්‍රව්‍ය එකතුවන ආකාරය	11
1. 2. (ආ)	ශ්‍රී ලංකාවේ නගර සභා මට්ටමින් ඝන අපද්‍රව්‍ය එකතුවන ආකාරය	12
5. 2. 2.	බස් ප්‍රවේශ පත්‍රය බැහැර කිරීම - පවුල් නියැඳිය	184
5. 4.	සකස් කළ ආහාර නිවසින් බැහැරට ගෙනයන ක්‍රමය - පවුල් නියැඳිය	196
5. 5.	ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමට ඉඩකඩ නොමැතිවීම - පවුල් නියැඳිය	202

වගු නාමාවලිය

1. 4. 2. (අ)	අධ්‍යයනය සඳහා තෝරා ගන්නා ලද ග්‍රාම නිලධාරී වසම් සහ පවුල් සංඛ්‍යාව	19
1. 4. 2. (ආ)	අධ්‍යයනය සඳහා තෝරා ගන්නා ලද ග්‍රාම නිලධාරී වසම් සහ වෙළඳසැල් සංඛ්‍යාව	21
2. 2. 2.	ප්‍රධාන ජල දූෂක කාරකයන්	43
2. 2. 4.	නිර්දේශිත ශබ්ද මට්ටම්	47
3. 1. 1.	මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශයේ භූමි ප්‍රමාණය	105 - 107
3. 2. 1. (අ)	මාතර නගරයේ ජනගහන වර්ධන රටාව (1971 - 2001)	113
3. 2. 1. (ආ)	මාතර මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශය - වයස් කාණ්ඩ අනුව ජනගහන සංයුතිය හා ස්ත්‍රී පුරුෂ අනුපාතය - 2001	118
3. 2. 1. (ඇ)	මාතර මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශය - ජාතීන් අනුව ජනගහන සංයුතිය - 2001	120
3. 2. 1. (ඈ)	මාතර මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශය - ආගම් අනුව ජනගහන සංයුතිය - 2001	121
3. 2. 1. (ඉ)	අධ්‍යාපන මට්ටම් - 2005	123
3. 2. 1. (ඊ)	රැකියා නියුක්තිය - 2005 (වයස අවුරුදු 10 හා ඊට වැඩි)	124
3. 2. 2.	මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශයේ නිවාස සංයුතිය - 2001	125
3. 2. 3. (අ)	මහ නගර සභාව මගින් පාලනය වන මාර්ග ප්‍රමාණය - 2005	128
3. 2. 1. (ආ)	මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශය : නල ජල පරිභෝජනය - 2005	129
4. 1. 1. (අ)	මාතර දිස්ත්‍රික්කයේ දිනකට එකතුවන ඝන අපද්‍රව්‍ය ප්‍රමාණය - 2001	135
4. 1. 1. (ආ)	ඝන අපද්‍රව්‍ය එකතු කිරීම, බැහැර කිරීම සඳහා යොදා ගන්නා කාර්ය මණ්ඩලය - 2008	138

4. 1. 1. (අ)	ඝන අපද්‍රව්‍ය එකතු කිරීමට යොදවා ගන්නා අනියම් සේවකයින් සංඛ්‍යාව - 2008	139
4. 1. 6.	රෝග සහ ඒවාගේ ව්‍යාප්තිය (2006 - 2009)	146
5. 1. 1. (අ)	ඝන අපද්‍රව්‍ය වර්ග නොකර බැහැර කරන ආකාරය - පවුල් නියැදිය	161
5. 1. 1. (ආ)	පදිංචි ඉඩම සම්බන්ධ තොරතුරු - පවුල් නියැදිය	162
5. 1. 2. (අ)	දිරාපත් වන ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම - පවුල් නියැදිය	167
5. 1. 2. (ආ)	ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම - වෙළඳසැල් නියැදිය	175
5. 1. 3.	පොලිතින් හා ප්ලාස්ටික් අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම - පවුල් නියැදිය	176
5. 2. 1. (අ)	නිවසින් බැහැරව ගත කරන අවස්ථාවක ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කරන ආකාරය - පවුල් නියැදිය	178
5. 2. 1. (ආ)	අධ්‍යාපන මට්ටම් සහ නිවසින් පිටතදී ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම	180
5. 2. 2. (අ)	බස් ප්‍රවේශ පත්‍රය නිවසට රැගෙන ඒම - පවුල් නියැදිය	185
5. 2. 2. (ආ)	අත් පත්‍රිකා බැහැර කිරීම - මගී නියැදිය	188
5. 3.	ඝන අපද්‍රව්‍ය වලින් ලබා ගන්නා ප්‍රයෝජන - පවුල් නියැදිය	189
5. 4. (අ)	පොලිතින් කවර නැවත භාවිතයට හේතු - පවුල් නියැදිය	192
5. 4. (ආ)	සකස්කළ ආහාර රැගෙන යන ක්‍රමය - පවුල් නියැදිය	195
5. 4. (ඇ)	වෙළඳසැලට යාමේදී කවරයක් රැගෙන යාම - පවුල් නියැදිය	198
5. 5. (අ)	ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේ දී මුහුණපාන ගැටලු - පවුල් නියැදිය	201
5. 5. (ආ)	ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේ දී මුහුණපාන ගැටලු - වෙළඳසැල් නියැදිය	203
5. 6. (අ)	ප්‍රදේශයේ පවතින පාරිසරික ගැටලු	204
5. 6. (ආ)	පාරිසරික ගැටලු - ග්‍රාම නිලධාරී වසම් අනුව	207
5. 7.	ඝන අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ ව්‍යාපෘතිය (මහ නගර සභාව) - ජනතා ආකල්ප	212

රූපසටහන් නාමාවලිය

1. 1. (අ)	මිනිසා හා පරිසරය අතර ඇති සම්බන්ධතාවය	3
1. 1. (ආ)	මිනිසා විසින් පරිසරයට කෙරෙන බලපෑම් සහ එහි ප්‍රතිඵල	4
1. 4. 3.	පර්යේෂණයේ දී දත්ත රැස්කිරීම	23
2. 1.	ස්වභාවික පරිසරය සකස් වී ඇති ආකාරය	31

ඡායාරූප නාමාවලිය

5. 1. 2. (අ)	ඝන අපද්‍රව්‍ය රැස්කර තැබීම - ජලාස්ථික් බඳුන් වල	169
5. 1. 2. (ආ)	ඝන අපද්‍රව්‍ය රැස්කර තැබීම - පොලිතින් කවර වල	170
5. 1. 2. (ඇ)	කොම්පෝස්ට් පොහොර සෑදුම් බඳුන්	173
5. 6. (අ)	කාණු අපවිත්‍ර වීම	208
5. 6. (ආ)	මග දෙපස ඝන අපද්‍රව්‍ය එකතුකර තැබීම	209
5. 6. (ඇ)	කුණු ටැංකි වලින් පිටතට අපද්‍රව්‍ය දැමීම	210

විශේෂ සටහන් නාමාවලිය

5. 1. 1. (අ)	ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම - වෙළඳසැල් නියැඳිය (සිල්ලර කඩ)	163
5. 1. 1. (ආ)	ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම - වෙළඳසැල් නියැඳිය (එළවළු/පළතුරු කඩ)	164
5. 1. 1. (ඇ)	ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම - වෙළඳසැල් නියැඳිය (හෝටලය)	165
5. 1. 1. (ඈ)	ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම - වෙළඳසැල් නියැඳිය (මාල ලැලි - කඩ)	166
5. 1. 2.	ඝන අපද්‍රව්‍ය රැස්කර තැබීම - පවුල් නියැඳිය	171

5. 2. 2. (අ)	බස් ප්‍රවේශ පත්‍රය බැහැර කිරීම - පවුල් නියැදිය 1	186
5. 2. 2. (ආ)	බස් ප්‍රවේශ පත්‍රය බැහැර කිරීම - පවුල් නියැදිය 2	187
5. 3.	ඝන අපද්‍රව්‍ය වලින් ලබා ගන්නා ප්‍රයෝජන - පවුල් නියැදිය	191
5. 4. (අ)	පොලිතින් නැවත භාවිතය - පවුල් නියැදිය	194
5. 4. (ආ)	පොලිතින් භාවිතය අවම කිරීම - පවුල් නියැදිය	200

පිඳුම

දිවි මග තේක දුක් උසුලමින්
මා ඇතිදඩි කළ
යායුතු මග විවර කර දුන්
සෙවනැල්ලක් මෙන් ළඟම සිටින
ආදරණීය පියාණන්ට

වීරිය හැර දුවන
ම සිත අස්වසමින්
කඳුලක් වැටුණු විට
වදනකින් පිසදමමින්
නිබඳව මට අවැසි දිරි දෙන
ආදරණීය නදීරා සොයුරියට

පුදුමි මේ දුෂ්කර වූ ව්‍යායාමය
හඳු ලබැඳි
සෙනෙහසින්

ස්තූතිය

අධ්‍යයනය සඳහා උපදේශකත්වය සපයමින්, නොමසුරුව ඇවැසි සහයෝගය සහ මග පෙන්වීම නිබඳව ලබාදුන් සමාජ විද්‍යා හා මානව විද්‍යා අධ්‍යයනාංශයේ ආචාර්ය ජයන්ත ජයසිරි ඇඳුරුකුමන්ට,

අධ්‍යයනය සඳහා උපදේශකත්වය සපයමින්, නොමසුරුව ඇවැසි සහයෝගය සහ මග පෙන්වීම නිබඳව ලබාදුන් භූගෝල විද්‍යා අධ්‍යයනාංශයේ ආචාර්ය සුනේත්‍රා තෙන්නකෝන් ඇඳුරුකුමියට,

අධ්‍යයන කටයුතු සඳහා දැනුම සහ දිරිය දුන් සමාජ විද්‍යා හා මානව විද්‍යා අධ්‍යයනාංශයේ ආචාර්ය වාමලී නාහල්ලගේ ඇඳුරුකුමියට,

පශ්චාත් උපාධි පීඨයේ සියළු කාර්ය මණ්ඩලයට,

අකුරැස්ස ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේ පරිසර නිලධාරී ඩී. තරංගා අබේසුන්දර මහත්මියට,

මාතර දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලයේ සංඛ්‍යා ලේඛන අංශයේ හිටපු ජ්‍යෙෂ්ඨ සංඛ්‍යාලේඛනඥ වන්ද්‍රානි ගුණරත්න මහත්මිය සහ සංඛ්‍යාලේඛනඥ එම්. එස්. එම්. මුසාමිල් මහතා ඇතුළු කාර්ය මණ්ඩලයට,

මාතර දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලයේ පරිසර නිලධාරී ඊ.ඒ.එල්. එදිරිසිංහ මහත්මියට,

මාතර මහ නගර සභාවේ නාගරික කොමසාරිස් සී.එන්. විතානාවිචි මහතාට, පරිසර නිලධාරී ශ්‍රීමලි ගජවීර මහත්මියට, ප්‍රධාන මහජන සෞඛ්‍යය පරීක්ෂක ඒ. සිරිවර්ධන මහතාට,

මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ ඒකකයේ සහකාර අධ්‍යක්ෂ මංගල පෙරේරා මහතාට, සැලසුම් සහ පසු විපරම් අංශයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ පරිසර නිලධාරී ලක්ෂ්මන් ජයතුංග මහතාට, වායු දූෂණ ඒකකයේ ආර්.එම්. කුලසේන මහතාට,

මාලිම්බඩ සෞඛ්‍ය සේවා නිලධාරී කාර්යාලයේ මහජන සෞඛ්‍යය පරීක්ෂක එච්.ඩබ්.විජිත මහතාට,

මහේෂ් විද්‍යාපතිරණ, එස්. අසංක කුමාර, එච්. කේ. නන්දසිරි, එල්. පී. පුංචිහේවා, ආර්. පී. උපාලි, පී. ජයසිංහ, ජේ. ඩී. පී. රංජිත්, එච්. ඩබ්. නන්දක, ඒ. පී. ගාමිණී, ජේ. ප්‍රියංගිකා ජයසූරිය යන ග්‍රාම නිලධාරී මහත්ම මහත්මීන්ට,

නිදහසේ පරිශීලනය කරන්නට ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලාව ලබාදුන්, බෞද්ධ ආගම තුළ පරිසර සංරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් දක්වා ඇති කරුණු පිළිබඳව අවබෝධය ලබා දුන් මාතර වල්ගම බෝධිරුක්ඛාරාම විහාරාධිපති මාර/පමුරණ ශාරිපුත්‍ර විද්‍යාලයේ ධර්මාචාර්ය ත්‍රිපිටකවේදී (ගෞරව) පූජ්‍ය වල්පිට සුධම්මාලංකාර ස්වාමීන් වහන්සේට,

ආගම් බේද නොසලකා අධ්‍යයනය කටයුතු සඳහා බයිබලය විවරණය කර දී, සහයෝගය ලබාදුන් මාතර අප ස්වාමී දුවගේ දේවස්ථානයේ වාල්ස් හේවාචසම් පියතුමාට සහ ශාන්ත මරියා කන්‍යාරාමයේ ශ්‍යාමලි රූපිකා වසන්ති පෙරේරා කන්‍යා සොයුරියට,

මුස්ලිම් ආගමික වින්තනය තුළ පරිසර සංරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් දක්වා ඇති අදහස් පිළිබඳ දැනුම ලබාදුන් මාර/කොටුව ඉල්මා විද්‍යාලයේ එම්. වයි. එස්. රිසානා ඇඳුරුතුමියට,

විශ්‍රාම ලත් විදුහල්පති සහ ලේඛක හිඟ පියතිස්ස මහතාට,

ගැමි සුමිතුරෝ පාරිසරික සහ ප්‍රජා සංවර්ධන ආයතනයේ ක්‍රියාකාරී අධ්‍යක්ෂ මහින්ද එදිරිවීර මහතාට,

ශ්‍රී ලංකා හරිත ව්‍යාපාරය, මාතර, කඹුරුගමුව ශාඛාවේ දිස්ත්‍රික් සම්බන්ධීකාරක පී.එන්.සමරසිංහ මහත්මියට,

බත්තරමුල්ල, අන්තර්ජාතික ජල කළමනාකරණ ආයතනයේ (IWMI) පුස්තකාලයේ නිලධාරී මණ්ඩලයට,

පරිසරය : මානව හිමිකම් සහ සංවර්ධන මධ්‍යස්ථානයේ (CEENRIDE) සම්බන්ධීකාරක සුනිල් රත්නායක මහතාට,

අර්ථවර්ෂා පදනම - මාතර ශාඛාවේ සහය කළමනාකාරීණී එස්. පී. එන්. ප්‍රියංගනී මෙනවියට,

හැමවිට දිරි දෙමින්, නිබඳව වෙහෙසෙමින් පර්යේෂණ නිබන්ධය පරිඝනක ගතකරදුන් නදීරා සොයුරියට,

ඇවැසි පොත් පත් සපයමින් හැමවිට දිරි දෙමින් මට ශක්තියක් වූ අනෝපි, වසන්ත, රසිකා, තනූජා, නුවන්, ඇතුළු හිතමිතුරු සැමට,

පරිසර සංරක්ෂණයට අදාළ තත්කාලීන සාරධර්ම හා ධර්මතා පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

(මාතර මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශයේ ඝන අපද්‍රව්‍ය ගැටලුව ආශ්‍රයෙන්)

GS/SS/2286/2004

නිබන්ධ සාරාංශය

වර්තමානයේ පවත්නා පරිසර දූෂණ තත්ත්වයන් පිළිබඳ අවධානය යොමු කරන විට ශ්‍රී ලංකාවට මුහුණපෑමට සිදු වී ඇති ප්‍රබල ගැටලුවක් ලෙස ඝන අපද්‍රව්‍ය සම්බන්ධ පාරිසරික ගැටලුව හඳුනාගත හැකිය. ජනගහන වර්ධනය, කාර්මීකරණය, නාගරීකරණය ආදී තත්ත්වයන් නිසා මෙම ගැටලුව වර්ධනය වී ඇත. ඝන අපද්‍රව්‍ය අක්‍රමවත්ව බැහැර කිරීම නිසා ගොඩබිම, ජලය, වාතය දූෂණය වේ. ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම සම්බන්ධයෙන් විවිධ නීති රීති පනවා ඇති අතර පළාත් පාලන ආයතන මගින් ඝන අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ ව්‍යාපෘතීන් ද ක්‍රියාත්මක කරමින් පවතී. නමුත් තවදුරටත් ඝන අපද්‍රව්‍ය සම්බන්ධයෙන් පැනනගින ගැටලුවල ප්‍රමාණවත් අඩුවීමක් ලංකාව තුළ දක්නට නොලැබෙන තත්ත්වයක් දිගින් දිගටම වාර්තා වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ භෞතික පරිසරය පිළිබඳ අවධානය යොමු කරන විට ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම ක්‍රමවත්ව සිදු නොවන බවට සාක්ෂි පවතී.

වර්තමාන ලෝකය තුළ පෙර නොවූ ආකාර පෙළඹවීමක්, උනන්දුවක් පරිසර සංරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් පැන නැගී ඇත. ඝන අපද්‍රව්‍ය සම්බන්ධයෙන් විවිධාකාර පර්යේෂණයන් ශ්‍රී ලංකාව තුළද සිදු කර තිබේ. නමුත් ඝන අපද්‍රව්‍ය සම්බන්ධයෙන් මිනිසා තුළ යම්කිසි සාරධර්ම හා ධර්මතා (ආකල්ප සහ ක්‍රියාමාර්ග) පද්ධතියක් පවතීද යන්න පරීක්ෂා කිරීමට සිදුකළ පර්යේෂණයන් විරලය. එනිසා ඝන අපද්‍රව්‍ය සම්බන්ධයෙන් මිනිසුන් තුළ ඇති සාරධර්ම හා ධර්මතා හඳුනා ගැනීම සහ එම සාරධර්ම හා ධර්මතා පරිසර සංරක්ෂණයට කෙසේ අදාළ වේද යන්න අධ්‍යයනය කිරීම ඉතා වැදගත් වේ.

මෙම අධ්‍යයනය මාතර මහ නගර සභා බල ප්‍රදේශය ආශ්‍රයෙන් සිදු කරන ලදී. අධ්‍යයනය සඳහා පවුල් සියයක් ද වෙළඳසැල් හිමියන් පනහක් ද බස් මගීන් සියයක් ද මගීන් සියයක් ද නියැදි ලෙස තෝරාගත් අතර දත්ත රැස්කිරීම 2009 ජනවාරි මාසයේ සිට අප්‍රේල් මාසය තෙක් සිදු සිදු කරන ලදී. දත්ත රැස්කිරීම සඳහා ප්‍රශ්නාවලිය, සම්මුඛ සාකච්ඡාව සහ නිරීක්ෂණය යන ක්‍රම යොදා ගන්නා ලදී. දත්ත විශ්ලේෂණයේදී සංඛ්‍යාන ක්‍රමයක් වන Confidence Intervals (විශ්‍රම්භ ප්‍රාන්තරය) ද ප්‍රතිශත ගණනය ද යොදා ගැනිණි.

ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේදී ඒවා වර්ග කර බැහැර කිරීමට මුලු පවුල් වලින් 80% ක් යොමුවී ඇති අතර වෙළඳසැල් හිමියන්ගෙන් 6% ක් යොමුවී ඇත. එසේම දිරාපත්වන ඝන අපද්‍රව්‍ය වලින් ප්‍රයෝජන ගැනීමටද මුලු පවුල් වලින් 80% ක් යොමුවී තිබේ. මුලු පවුල් වලින් 49% ක් දිරාපත්වන ඝන අපද්‍රව්‍ය වලින් කොම්පෝස්ට් පොහොර සෑදීම සිදු කරයි. පොලිතින් භාවිතය අවම කිරීම සඳහා මුලු පවුල් වලින් 82% ක් තුළ නැඹුරුවක් පවතී. එනම් පොලිතින් නැවත භාවිතය සහ පොලිතින් වෙනුවට වෙනත් විකල්ප භාවිතය සඳහාය. පරිසරයට සහ ජීවීන්ට අහිතකර වුවත් මුලු පවුල් වලින් 26% ක් පොලිතින් ගිනි තැබීම ද 24%ක් ජලාස්ථික් ගිනි තැබීම ද සිදු කරයි. වෙළඳ පොළට යාමේදී මුලු පවුල් වලින් 97% ක් කවරයක් හෝ මල්ලක් රැගෙන යයි. නිවසින් පිටත ගත කරන අවස්ථාවලදී පරිභෝජනය කරන ආහාර ද්‍රව්‍ය වල ඇසුරුම් වැනි දේ නිසි පරිදි බැහැර කිරීමට මුලු පවුල් වලින් 70% ක් පුරුදුවී ඇත. ඝන අපද්‍රව්‍ය සම්බන්ධයෙන් පුද්ගලයන් කටයුතු කරන ආකාරය අනුව ඔවුන් තුළ පරිසර සංරක්ෂණයට අදාළ වන සාරධර්ම හා ධර්මතා පවතී ද යන්න අවබෝධ කරගත හැක. ඒ අනුව පරිසරය ආරක්ෂා කරගැනීම උදෙසා සෘජුවම කටයුතු කරන පිරිසක් සිටින අතර තවත් පිරිසක් සිදුකරනු ලබන යම් යම් ක්‍රියාවන් හේතුවෙන් සෘජුවම නොවූව ද වක්‍රාකාරයෙන් පරිසරය ආරක්ෂාවන තත්ත්වයක් ද පවතී.

ඝන අපද්‍රව්‍ය සම්බන්ධයෙන් පැන නැගී ඇති ගැටලු වලට පුද්ගලයන් තුළින් සාරධර්ම හා ධර්මතා ඇත්ව යාම යම් ප්‍රමාණයකට හේතු විය හැක. පුද්ගලයන් තුළ සාරධර්ම හා ධර්මතා ඇතිකරලීමට කටයුතු කිරීමෙන්, ආකල්ප වැඩි දියුණු කිරීමෙන් සහ යහපත් පුරුදු පුහුණු කිරීමෙන් ඝන අපද්‍රව්‍ය සම්බන්ධ ප්‍රශ්නය අවම කර ගතහැක. පරිසර සංරක්ෂණයට අදාළව කෙතරම් නීති

පැවතියත් එහි ප්‍රතිඵල ලබා ගැනීමට නම් පුද්ගලයන් තුළ පරිසරය පිළිබඳ ආදරයක්, හැඟීමක් තිබිය යුතුය. පරිසරයට හානි නොවන සේ කටයුතු කිරීමට කුඩාකල සිටම දරුවන්ට පුරුදු කල යුතුය. පරිසර සංරක්ෂණයේ දී පුද්ගලයන් තුළ පවත්නා වූ සාරධර්ම හා ධර්මතා මගින් ඉතා වැදගත් මෙහෙයක් ඉටු වන නිසා ශ්‍රී ලංකාවේ සහ අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ ව්‍යාපෘති සැලසුම්කරණයේදී මෙම පර්යේෂණය ඉතා ප්‍රයෝජනවත් වනු ඇත.